

**กลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**
**Strategies for Regulating Tourism Management Promotion Policies
for the Rafting Groups in the Northeastern**

ปวีตร ป้องพาล ยุภาพร ยุภาศ และภักดี โพธิ์สิงห์

สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: pewsa@hotmail.com

Received: May 22, 2019; Revised: June 10, 2019; Accepted: June 12, 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ 4) สร้างและยืนยันกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง จากตัวแทนกลุ่มแพ จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์สภาพปัญหาและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เพื่อทำการตรวจสอบและยืนยันรูปแบบ วิเคราะห์โดยหาค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยควอไทล์

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ มีประเด็นปัญหาหลัก จำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพที่เกิดจากชุมชน 2) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม 3) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 4) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว 5) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก 6) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับการบริหารจัดการ และ 7) สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ

2. ความต้องการในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ 1) ความต้องการด้านการคมนาคมหรือการเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยว 2) ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 3) ความต้องการด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว 4) ความต้องการด้านความสะดวกสบายของสถานที่ท่องเที่ยว 5) ความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน 6) ความต้องการด้านคุณภาพสินค้าและบริการของสถานที่ท่องเที่ยว และ 7) ความต้องการด้านอื่น ๆ

3. ปัจจัยที่ส่งผลการกำหนดกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว ของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวก

ความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 2) ปัจจัยด้านการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 3) ปัจจัยด้านการพัฒนาสินค้าบริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว 4) ปัจจัยด้านการสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว 5) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ และ 6) ปัจจัยด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมา บริบทสิ่งแวดล้อม และศิลปหัตถกรรม

4. กลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออก เชียงเหนือ ได้แนวทางกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเชียงเหนือ จำนวน 6 ด้าน 53 กลยุทธ์

คำสำคัญ: กลยุทธ์ การจัดการท่องเที่ยว กลุ่มแพ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study problem conditions of tourism management promotion for the rafting groups in the Northeastern, 2) to study needs of tourism management promotion for the rafting groups in the Northeastern, 3) to study factors affecting tourism promotion success of the rafting group in the Northeastern, and 4) to create and verify the strategies for formulating policies of promoting tourism management of the rafting group in the Northeastern. The research was conducted in 2 phases. The first phase involved studying problems, needs, and factors affecting the success of promoting tourism management of the rafting group in Northeastern Thailand. The samples were 30 participants of the rafting groups selected by purposive sampling. The interview form on problems and factors affecting the success of the promoting tourism management of the rafting groups in the Northeastern was used as the research instrument. The second phase focused on creating and verifying the strategies to regulate the tourism management promotion policies for the rafting groups in the Northeastern. The target group consisted of experts selected by purposive sampling to review and verify the strategies. The data were analyzed to find median and interquartile range.

The research findings were as follows.

1. The problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups consisted of 7 components: 1) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups caused from communities, 2) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups caused from environment, 3) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups involving with the participation of the operation, 4) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups involving with tourists, 5) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups involving with facilities, 6) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups involving with management, and 7) the problem or obstacle conditions of the tourism management promotion for the rafting groups involving with supporting from other sections.

2. The needs of the tourism management promotion for the rafting groups in the Northeastern consisted of 7 items: 1) the needs of transportation or travelling to the tourist attractions, 2) the needs of the facilities, 3) the needs of the safety in the tourist attractions, 4) the needs of the cleanness in the tourist attractions, 5) the needs of the quality and services of the tourist attractions, 6) the needs of the community participation, and 7) the needs of other aspects.

3. The factors affecting the regulation of the strategies to determine the tourism management promotion policies for the rafting groups in the Northeastern consisted of 6 items: 1) factors in infrastructure development and facilities in tourist attractions, 2) factors on tourist attraction development and restoration, 3) factors on product and service development and factors used to support tourism, 4) factors on building confidence and tourism promotion, 5) factors on promoting management participation of government sectors, people, and local government organizations, and 6) factors on ways of life and cultures, heritage histories, environment contexts, arts, and crafts.

4. The guideline used to regulate the tourism management promotion policies for the rafting groups in the Northeastern consisted of 6 aspects involving with 53 strategies.

Keywords: Strategies, Tourism Management, Rafting Groups

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ให้กับประเทศชาติและประชาชนในทุกพื้นที่และประชาชนในทุกระดับ เมื่อมีแหล่งท่องเที่ยวก็จะมียกท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการเดินทางเข้ามาของนักท่องเที่ยวทำให้มีการใช้จ่ายเกิดขึ้น และทำให้เกิดการหมุนเวียนของรายได้ในปัจจุบันประเทศไทยมีมาตรฐานในการรองรับนักท่องเที่ยวและการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว แต่ยังคงขาดการประสานงานกันอย่างเป็นระบบในหลาย ๆ แหล่งท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดกระแสสำคัญต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ได้แก่ 1) กระแสความต้องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ 2) กระแสความต้องการของตลาดการท่องเที่ยวในด้านการเรียนรู้ ให้ความรู้หรือมีประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ 3) กระแสความต้องการพัฒนาคนโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว จากทั้งสามกระแสแนวคิดนี้จึงส่งผลให้เกิดรูปแบบการท่องเที่ยวในลักษณะที่ยั่งยืนและนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย 2540)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่นานาประเทศกำลังให้ความสำคัญโดยมุ่งหวังให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน ด้วยการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมกับทรัพยากรธรรมชาติโดยให้ความสำคัญกับการให้ความรู้ ให้ความรู้ มุ่งเน้นให้เกิดการอนุรักษ์มากกว่าการสร้างความสะดวก และความสะดวกสบายให้กับนักท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ ต่อแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ โดยมีการจัดการรักษาสีเขียวสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว สร้างจิตสำนึกการมีส่วนร่วมเพื่ออนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในด้านองค์ประกอบหลักที่สำคัญ ของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบคือ 1) องค์ประกอบด้านพื้นที่ เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นรวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง กับระบบนิเวศทางธรรมชาติในพื้นที่

นั้น ๆ 2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมไปถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร ทางธรรมชาติ การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันกำจัดมลพิษ มลภาวะ โดยควบคุมให้อยู่ในขอบเขต จึงเป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการที่ยั่งยืน 3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ โดยเป็นการท่องเที่ยว ที่มีกระบวนการเรียนรู้ มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นการเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ ความประทับใจเพื่อสร้างความตระหนัก ปลุกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชน ท้องถิ่น ผู้ประกอบการ และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วม เป็นการท่องเที่ยว ที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน ชุมชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้เข้ามามีส่วนร่วม ในการคิด ร่วมในการวางแผน ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมติดตามประเมินผล ร่วมตรวจสอบ ตลอดจนร่วมกันบำรุงรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต การได้รับผลตอบแทนเพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนการจัดการแหล่งท่องเที่ยว (วันทนีย์ สว่างอารมณ์ 2553)

ปัจจุบันภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติที่ได้รับความนิยม จากนักท่องเที่ยว ในการตัดสินใจที่จะเลือกพาคครอบครัวและญาติพี่น้องมาพักผ่อนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ซึ่งหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่ผู้คนนิยมพักผ่อนกันมากเป็นอันดับต้น ๆ ในขณะนี้คือแหล่งท่องเที่ยวที่มีการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มแพ ที่มีลักษณะการจัดการท่องเที่ยวโดยการล่องแพเพื่อพักผ่อน และมีการบริการอาหาร และเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นที่นิยมมากในปัจจุบันเพราะเป็นการพักผ่อนคลายร้อนซึ่งสามารถเที่ยวในรูปแบบการพบปะเพื่อนฝูง และการพักผ่อนของครอบครัวในช่วงสุดสัปดาห์ ซึ่งปัจจุบันนี้การจัดการท่องเที่ยวกลุ่มแพเริ่มได้รับความนิยมเป็นอย่างมากและมีการพูดถึงอย่างแพร่หลาย เพราะเป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับภาวะปัจจุบัน ที่ประเทศไทยมีอากาศร้อนและเป็นการท่องเที่ยวที่ใช้งบประมาณน้อยและสามารถร่วมกันทำกิจกรรมของครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อนก็ได้ ซึ่งถือว่าเป็นการจัดการท่องเที่ยวที่สร้างรายได้สูงมากในปัจจุบันและช่วยให้ประชาชนในชุมชน ที่มีการจัดการท่องเที่ยวเกิดรายได้ และเกิดการสร้างอาชีพในชุมชน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2557)

อย่างไรก็ตามเมื่อมีการเติบโตทางการท่องเที่ยวและมีการสร้างรายได้ในพื้นที่ที่มีการจัดการท่องเที่ยว กลุ่มแพ ประชาชนส่วนใหญ่มองเห็นเพียงการสร้างรายได้จนเกินไป จนขาดการควบคุมจากหน่วยงานทางราชการ และประชาชนในท้องถิ่น และชุมชนต่าง ๆ ที่มีพื้นที่อ่างเก็บน้ำต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ก็หันมาลงทุนทำแพและร้านค้าโดยหวังจะสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว ซึ่งจุดนี้เองที่เมื่อเกิดการลงทุนในพื้นที่โดยรอบอ่างเก็บน้ำและแหล่งน้ำธรรมชาติแล้วก็เกิดปัญหาในการจัดการการท่องเที่ยวตามมา เช่น มีปริมาณแพให้บริการมากเกินไป จนเกิดการแย่งนักท่องเที่ยว ขาดการบริการที่มีมาตรฐานในการท่องเที่ยว และขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากที่กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญที่ได้กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็น ที่จะต้องศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยอาศัยการส่งเสริมการท่องเที่ยวแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม เพราะจะต้องมีการส่งเสริมให้มีการจัดการท่องเที่ยวแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตลอดจนมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวและให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการจัดการท่องเที่ยวทั้งจากหน่วยงานทั้งภาครัฐและท้องถิ่น ที่สำคัญคือต้องให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวทางด้านสิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม เพื่อนำไปสู่การวางแผนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้เป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อศึกษาความต้องการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
4. เพื่อสร้างและยืนยันกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการศึกษาดังนี้

ขอบเขตของการวิจัยระยะที่ 1 ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ ศึกษาเฉพาะกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 20 จังหวัด 2) ขอบเขตด้านประชากร ตัวอย่าง โดยกำหนดประชากร ได้แก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่าง ได้แก่ ตัวแทนกลุ่มแพ จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกผู้แทนของแต่ละกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant Person) 3) ขอบเขตด้านตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ตัวแปรอิสระ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ คือ 1) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว 2) การพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 3) การพัฒนาสินค้าบริการและปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว 4) การสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว 5) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ และ 6) วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมาบริบทสิ่งแวดล้อม และศิลปหัตถกรรม ตัวแปรตาม ได้แก่ กลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว ของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 4) ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูล 2 เดือน

ขอบเขตของการวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ 1) ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากระยะที่ 1 มาสร้างกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2) ขอบเขตด้านตัวอย่างเป้าหมาย ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้ คือ ผู้ทรงคุณวุฒิได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีประสบการณ์ตรง (The Critical Incident Technique) ผู้แทนของแต่ละกลุ่ม โดยใช้เกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน ประกอบด้วย ตัวแทนกลุ่มแพ จำนวน 1 คน ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 1 คน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 2 คน และผู้แทนนักวิชาการจำนวน 3 คน และ 3) ขอบเขตด้านระยะเวลา ซึ่งในการวิจัยระยะที่ 2 ผู้วิจัยจะใช้เวลาศึกษา 2 เดือน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัญหา ความต้องการ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ตัวอย่างเป็นตัวแทนกลุ่มแพ จำนวน 30 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยคัดเลือกผู้แทนของแต่ละกลุ่มโดยใช้เกณฑ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview)

ระยะที่ 2 เป็นการสร้างและยืนยันกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดำเนินการด้วยวิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยนำข้อมูลจากการสรุปผลการวิจัยระยะที่ 1 มาสร้างกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) แล้วทำการวิพากษ์และยืนยันกลยุทธ์โดยผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่อง จำนวน 7 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือในการศึกษาเป็นแบบสอบถาม เพื่อหาความสอดคล้องของกลยุทธ์ ด้วยการใช้การวิเคราะห์ค่าความสอดคล้องทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 ผู้วิจัยใช้การสังเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการจัดกลุ่มประเด็นสำคัญ แล้ว Coding ถ้อยคำสำคัญ จากนั้นสรุปเรียบเรียงถ้อยคำใหม่ โดยการอธิบายขยายความ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ส่วนระยะที่ 2 วิเคราะห์โดยให้ผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะเรื่องวิพากษ์กลยุทธ์ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยใช้แบบสอบถามในการประเมินความเหมาะสม จำนวน 2 รอบ แล้ววิเคราะห์ความสอดคล้องทางสถิติด้วยร้อยละ ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลการวิจัยดังนี้

ผลการวิจัยระยะที่ 1 สภาพปัญหา ความต้องการและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพที่เกิดจากชุมชน มีปัญหาหลัก ๆ จำนวน 6 ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาเรื่องความรู้ในการบริหารจัดการของคนในชุมชน พบว่า ประชาชนในชุมชนขาดความรู้เรื่องการจัดการท่องเที่ยว ทำให้บางครั้งนักท่องเที่ยวไม่ประทับใจในการมาใช้บริการ ซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อจัดการด้านอื่น ๆ ของกลุ่มแพด้วย 2) ปัญหาเรื่องสนับสนุนจากชุมชน ที่พบว่า บางครั้งชุมชนมีการต่อต้านการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ เนื่องจากความเข้าใจไม่ตรงกันและการสื่อสารที่ผิดพลาด 3) ปัญหาเรื่องความพร้อมด้านสาธารณูปโภคภายในชุมชน ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแพหลายแห่งยังขาดความพร้อมทั้งเรื่องถนนเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว ห้องน้ำ-ห้องสุขา ที่มีไม่เพียงพอ ระบบไฟฟ้า ระบบน้ำประปาที่ไม่เพียงพอ 4) ปัญหาเรื่องฤดูกาลและอาชีพของคนในชุมชน ที่พบว่า ฤดูกาลส่งผลกระทบต่อดำเนินกิจการกลุ่มแพของชุมชนเพราะหากเป็นฤดูฝน ต้องหยุดดำเนินกิจการ และคนในชุมชนก็ไปประกอบอาชีพอื่นซึ่งทำให้กิจการด้านการท่องเที่ยวขาดความต่อเนื่อง 5) ปัญหาด้านการจัดสรรผลประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชน ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแพมีข้อขัดแย้งเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์กับชุมชน เพราะแหล่งน้ำที่ใช้ในการจัดการท่องเที่ยวส่วนมากจะเป็นแหล่งน้ำเพื่อการประกอบอาชีพของคนในชุมชนด้วย เช่น เป็นแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร หรือเป็นแหล่งน้ำในการประกอบอาชีพทางการประมงของคนในชุมชนด้วย เป็นต้น และ 6) ปัญหาการจัดการด้านความสะอาดภายในชุมชน ที่พบว่า แหล่งท่องเที่ยวยังมีบริบทและสภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้อต่อการท่องเที่ยวเนื่องจากมีขยะจำนวนมากทั้งที่พบเห็นตามริมถนนในบริเวณชุมชน และขยะที่พบเห็นในแหล่งท่องเที่ยว

1.2 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม มีประเด็นปัญหาหลัก จำนวน 4 ประเด็นปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับฤดูกาล 2) ปัญหาด้านความสวยงามของ

แหล่งท่องเที่ยว 3) ปัญหาด้านความเสื่อมโทรมของระบบนิเวศน์ในแหล่งท่องเที่ยว และ 4) ปัญหาด้านความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยว

1.3 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีประเด็นปัญหาหลัก จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับงบประมาณซึ่งมีการสนับสนุนจากสมาชิกบ้าง แต่ยังไม่พอใช้ และ 2) ปัญหาเกี่ยวกับการขาดการเสียสละในการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาน้ำ

1.4 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว มีประเด็นปัญหาหลัก จำนวน 3 ประเด็นปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาเกี่ยวกับการตีมูลค่า และเครื่องตีที่มีแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น 2) ปัญหาด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว และ 3) ปัญหาด้านการปฏิบัติตามกฎระเบียบของแหล่งท่องเที่ยว รายละเอียดดังที่กล่าวมาข้างต้น

1.5 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกมีปัญหาหลัก ๆ จำนวน 6 ปัญหา ได้แก่ 1) ปัญหาจำนวนแพที่ให้บริการนักท่องเที่ยวไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลหรือฤดูกาลท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวต้องรอคิว หรือบางครั้งก็ไม่ได้ล่องแพตามที่ต้องการ 2) ปัญหาห้องน้ำไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะห้องน้ำหญิงที่ส่วนใหญ่ผู้มาใช้บริการต้องรอคิวก้นนาน อีกทั้งห้องน้ำก็ไม่ค่อยสะอาดเท่าใดนัก 3) ปัญหาที่จอดรถไม่เพียงพอต่อการให้บริการนักท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวส่วนใหญ่แล้วจะมีการบริการสถานที่จอดรถบ้างแต่มักจะไม่มีเพียงพอต่อจำนวนนักท่องเที่ยว และบางแห่งไม่มีการบริการสถานที่จอดรถให้ผู้มาใช้บริการ 4) ปัญหาในการตั้งป้ายบอกทางและป้ายประชาสัมพันธ์สถานที่ท่องเที่ยวค่อนข้างน้อย ทำให้หลายครั้งนักท่องเที่ยวเกิดความสับสนในการเดินทาง 5) ปัญหาถนนทางเข้าแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ค่อยสะดวกเท่าใดนัก ถนนที่เข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่ค่อนข้างขรุขระ และเป็นหลุมเป็นบ่อขาดการดูแล และปรับปรุงจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 6) ปัญหาทางด้านการคมนาคม ซึ่งสถานที่ท่องเที่ยวบางแห่งยังมีปัญหาทางด้านการเดินทางและแหล่งท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไม่มีบริการรถยนต์โดยสารสาธารณะในการเดินทางเข้า-ออก แหล่งท่องเที่ยว

1.6 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับการบริหารจัดการ จำนวน 3 ปัญหาหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาการบริการนักท่องเที่ยวที่ไม่ทั่วถึง ในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวหรือช่วงที่มีนักท่องเที่ยวมาใช้บริการมากมักจะมีปัญหาการให้บริการที่ไม่ทั่วถึง อาจเกิดจากมีจำนวนผู้ให้บริการน้อยเกินไปไม่เพียงพอต่อการบริการนักท่องเที่ยว 2) ปัญหาการบริหารด้านเวลา ชั่วโมงเช้าแพที่ไม่ลงตัว มักจะเกิดปัญหาขึ้นเสมอเมื่อมีจำนวนนักท่องเที่ยวมาก ต้องมีการบริหารเวลา เพื่อให้บริการนักท่องเที่ยวตามคิวก่อนหลัง เมื่อมีการบริหารเวลาคลาดเคลื่อนย่อมกระทบกับการรอใช้บริการของนักท่องเที่ยว และ 3) ปัญหาการบริการอาหารและเครื่องดื่มล่าช้า ในช่วงที่มีนักท่องเที่ยวจำนวนมาก ส่วนใหญ่แล้วผู้ให้บริการด้านอาหารในแหล่งท่องเที่ยวจะขาดประสิทธิภาพในการให้บริการอาหารในแหล่งท่องเที่ยวที่มีการลากแพออกไปในแหล่งน้ำ มักจะมีปัญหาการรออาหารและเครื่องดื่มจากผู้ให้บริการ ที่มักจะประกอบอาหารล่าช้าทำให้นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการต้องรอนาน

1.7 สภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพเกี่ยวกับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ จำนวน 4 ปัญหาหลัก ได้แก่ 1) ปัญหาการสนับสนุนงบประมาณในการช่วยเหลือในการสร้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานที่เอื้อต่อการท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ปัญหาการขาดสนับสนุนช่องทางประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ ที่ยังไม่ค่อยเพียงพอเท่าใดนัก และบางแหล่งท่องเที่ยวก็มีปัญหาการไม่ให้ความสำคัญของการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 3) ปัญหาเกี่ยวกับการออกกฎหมายที่กระทบต่อการจัดการท่องเที่ยว เนื่องจากการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการใช้แหล่งน้ำล่องแพ จึงมีระเบียบกฎหมายที่ต้องได้รับการควบคุมจากกรมเจ้าท่า และกรมชลประทาน และหน่วยงานอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่ในการดูแลควบคุมกฎหมายในการดูแลรักษา

สิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์แหล่งน้ำ และ 4) ปัญหาการควบคุมการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ ต่อชุมชนซึ่งพบว่าแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งเกิดการผูกขาดการใช้ประโยชน์ของแหล่งท่องเที่ยวจากนายทุนหรือกลุ่ม ที่มีใช้คนในชุมชน ควรควบคุมให้มีการจัดการท่องเที่ยวโดยเป็นสหกรณ์ของชุมชนเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ลงสู่ชุมชน

2. ผลการศึกษาความต้องการในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.1 ความต้องการด้านการคมนาคมหรือการเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ความต้องการเกี่ยวกับถนนที่เดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐาน พบว่า ส่วนใหญ่แล้วในสถานที่ท่องเที่ยวมักจะมีถนนไม่ค่อยสะดวกในการรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยวจำนวนมาก บางส่วนถนนแคบ บางส่วนถนนขรุขระ 2) ความต้องการเกี่ยวกับไฟส่องสว่างตามเส้นทางไปสู่แหล่งท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่แล้วแหล่งท่องเที่ยวจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ที่ตั้งจะห่างจากชุมชน ทำให้การเดินทางช่วงพลบค่ำหรือกลางคืนจะไม่สะดวก และอาจส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยในการเดินทางด้วย 3) ความต้องการเกี่ยวกับป้ายประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว หรือป้ายบอกทางไปสู่สถานที่ท่องเที่ยว ที่พบว่า ส่วนใหญ่แล้ว นักท่องเที่ยวจะเดินทางสู่สถานที่ท่องเที่ยวค่อนข้างลำบาก เนื่องจากยังขาดการประชาสัมพันธ์และการอำนวยความสะดวกโดยการติดป้ายบอกทางหรือป้ายประชาสัมพันธ์สู่สถานที่ท่องเที่ยว และ 4) ความต้องการรถบริการสาธารณะ เพื่อบริการรับส่งสู่สถานที่ท่องเที่ยว พบว่า สถานที่ท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่จะไม่มีบริการรถโดยสารสาธารณะในการเดินทางสู่สถานที่ท่องเที่ยว

2.2 ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ 1) ความต้องการห้องน้ำ ที่มีความสะอาดและมีมาตรฐาน ที่พบว่า ส่วนใหญ่แล้วในสถานที่ท่องเที่ยวยังขาดการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับห้องน้ำที่มีมาตรฐาน และส่วนใหญ่แล้วจะไม่ให้ความสำคัญในการดูแลความสะอาดของห้องน้ำในการบริการนักท่องเที่ยว 2) ความต้องการไฟฟ้า น้ำประปา และสัญญาณโทรศัพท์ ในสถานที่ท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่แล้วในสถานที่ท่องเที่ยวมักจะไม่มีความพร้อมทั้งไฟฟ้า น้ำประปา ในการบริการนักท่องเที่ยว และนอกจากนี้หลายแห่งการให้บริการของสัญญาณเครือข่ายโทรศัพท์ยังไม่ครอบคลุมในแหล่งท่องเที่ยวทำให้การติดต่อสื่อสารและการรับข้อมูลข่าวสารประสบปัญหา และ 3) ความต้องการเกี่ยวกับสถานที่จอดรถที่มีความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว พบว่า ส่วนใหญ่แล้วนักท่องเที่ยวจะนิยมเดินทางโดยรถยนต์ส่วนบุคคลและนักท่องเที่ยวส่วนมากจะนัดพบปะกันในการท่องเที่ยวซึ่งมักจะประสบปัญหาในการบริการเกี่ยวกับสถานที่จอดรถที่ไม่ค่อยเพียงพอต่อจำนวนรถยนต์ของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลท่องเที่ยวหรือช่วงวันหยุด

2.3 ความต้องการด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ความต้องการความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ พบว่า มีความต้องการการดูแลความปลอดภัยจากเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและเจ้าหน้าที่ตำรวจ จากกลุ่มมิจฉาชีพ และการทะเลาะวิวาทในแหล่งท่องเที่ยวของผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์ และ 2) ความต้องการความปลอดภัยขณะเล่นน้ำหรือล่องแพในแหล่งท่องเที่ยว จากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลแหล่งท่องเที่ยวพบว่านักท่องเที่ยวมีความต้องการการดูแลด้านความปลอดภัยเนื่องจากเป็นห่วงเรื่องการจมน้ำของนักท่องเที่ยว

2.4 ความต้องการด้านความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ความต้องการให้บริการรอบสถานที่ท่องเที่ยว มีความสะอาด ปราศจากขยะมูลฝอย พบว่า ส่วนใหญ่แล้วแหล่งท่องเที่ยวจะมีปัญหาด้านความสะอาดและเศษขยะในบริเวณโดยรอบแหล่งท่องเที่ยวที่กระทบกับธรรมชาติมาก และ 2) ความต้องการให้มีการจัดการเกี่ยวกับ การทำลายขยะมูลฝอยในสถานที่ท่องเที่ยวอย่างถูกวิธี พบว่า ส่วนใหญ่แล้วในแหล่งท่องเที่ยวมักจะให้ความสำคัญกับจำนวนนักท่องเที่ยวและรายได้มากกว่าการให้ความสำคัญกับการเอาใจใส่ในการจัดการกับขยะมูลฝอยอย่างถูกวิธีอีกทั้งแหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งยังขาดการดูแลด้านขยะจากหน่วยงานภาครัฐ

2.5 ความต้องการด้านคุณภาพสินค้าและบริการของสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ 1) ความต้องการเกี่ยวกับราคาสินค้า ที่มีราคาถูกและมีมาตรฐาน และ 2) ความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมและควบคุมการบริการ

ในสถานที่ท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานไม่เอาัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว

2.6 ความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ 1) ความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชน พบว่า ส่วนใหญ่แล้วชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวน้อยมาก ควรจะเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวมากขึ้นเพื่อให้เกิดการกระจายรายได้สู่ชุมชนในอนาคต 2) ความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลรักษาความสะอาดแหล่งน้ำ ที่พบว่าส่วนใหญ่แล้วยังขาด การดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งน้ำจากกลุ่มพ่อค้าในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นควรให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการรักษาแหล่งน้ำเพราะเป็นผู้ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการใช้แหล่งน้ำในชีวิตประจำวัน และ 3) ความต้องการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ที่พบว่าส่วนใหญ่แล้วชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวน้อยมากจึงควรให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

2.7 ความต้องการด้านอื่น ๆ นั้น พบว่า มีความต้องการให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณและให้ความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนอันจะส่งผลต่อการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนต่อไปในอนาคต

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3.1 ปัจจัยด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) สภาพถนนทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวที่สะดวกสบาย 2) พื้นที่บริการจอดรถ/ลานจอดรถที่ปลอดภัยและเพียงพอต่อผู้มาใช้บริการ 3) ท้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว 4) ระบบน้ำประปาสำหรับอุปโภคที่เพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว 5) ระบบไฟฟ้าในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวที่เพียงพอต่อความต้องการ ของนักท่องเที่ยว และ 6) มีคลื่นสัญญาณโทรศัพท์ และสัญญาณ Wi-Fi ไว้บริการแก่นักท่องเที่ยว

3.2 ปัจจัยด้านการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 2) สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่สมาชิกกลุ่มแพและนักท่องเที่ยว 3) สร้างกฎระเบียบเพื่อรักษาความสะอาดและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว 4) การจัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 5) การพัฒนาด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสวยงาม และ 6) การกำหนดกฎการสำหรับจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม

3.3 ปัจจัยด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) การจัดกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของท้องถิ่น 2) การพัฒนาสินค้าและบริการที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว 3) การพัฒนาตลาดสินค้าชุมชน เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น 4) การให้บริการที่พักแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างแรม 5) การให้บริการที่สุภาพและเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยว และ 6) การพัฒนาจุดเช็คอินหรือจุดถ่ายรูปที่สวยงาม แปลกตา

3.4 ปัจจัยด้านการสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) การสร้างมาตรฐาน ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวทั้งด้านชีวิตและทรัพย์สินนักท่องเที่ยว 2) การสร้างมาตรฐานด้านการบริการ ที่ต้องคำนึงถึงความพึงพอใจและสะดวกของนักท่องเที่ยว 3) การมีมาตรฐานด้านรสชาติและราคาของสินค้า และอาหารในแหล่งท่องเที่ยวให้มีความสะอาดปลอดภัยและราคาย่อมเยาไม่มีการเอาัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว 4) การมีมาตรการป้องกันและรักษาความปลอดภัยนักท่องเที่ยวเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และ 5) การกำหนดกฎระเบียบในแหล่งท่องเที่ยวเพื่อควบคุมดูแลความปลอดภัยและเพื่อให้เกิดการบริการที่มีคุณภาพ

3.5 ปัจจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ มี 5 องค์ประกอบ คือ 1) ภาครัฐเข้ามาช่วยกำหนดระเบียบการใช้สถานที่ท่องเที่ยวและสร้าง

มาตรฐานด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว 2) ภาครัฐเข้ามามีบทบาทในการช่วยประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเพื่อให้เกิดการสร้างรายได้ในชุมชน 3) ภาครัฐเข้ามาดูแลด้านปัจจัยพื้นฐานในแหล่งท่องเที่ยว โดยคำนึงถึงเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว 4) ภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ชุมชนมีการผลิตสินค้าในชุมชนเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว และ 5) ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงเอกลักษณ์และความถนัดของคนในชุมชน

3.6 ปัจจัยด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมา บริบทสิ่งแวดล้อม และศิลปหัตถกรรม มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และมีความเป็นธรรมชาติ 2) การที่ท่องเที่ยวมีความเป็นเอกลักษณ์ของตนเองโดยให้ความสำคัญกับการสัมผัสบรรยากาศการท่องเที่ยวที่มีประวัติศาสตร์ 3) การเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางน้ำที่ให้ความสนุกสนาน ตื่นเต้น และแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวในเมืองใหญ่และ 4) การเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียง

ผลการวิจัยระยะที่ 2 การสร้างและยืนยันกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จากการสร้างกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิเคราะห์ SWOT (SWOT Analysis) ตามเทคนิคการวิเคราะห์แบบ TOWS Matrix ได้แนวทางกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 6 ด้าน 53 กลยุทธ์ ดังนี้

1. กลยุทธ์ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว จำนวน 8 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างองค์ความรู้การดูแลรักษาและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน ในแหล่งท่องเที่ยวแก่กลุ่มแพ 2) สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานด้านการบริการโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านคมนาคม ไฟฟ้า ประปา และโทรคมนาคม เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว 3) สร้างมาตรการเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาสิ่งอำนวยความสะดวกที่เป็นโครงสร้างพื้นฐาน เช่น จัดทำระเบียบการใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว การจัดทำป้ายรณรงค์ จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นต้น 4) สร้างและขยายความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทั้งด้านคมนาคม ไฟฟ้า ประปา และโทรคมนาคม ให้ได้มาตรฐานและเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว 5) หน่วยงานภาครัฐจัดทำแผนงบประมาณเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวบูรณาการร่วมกับงบประมาณการพัฒนาจังหวัดและ/หรืองบประมาณพัฒนากลุ่มจังหวัด 6) แหล่งท่องเที่ยวจัดสรรพื้นที่เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างเหมาะสมโดยคำนึงถึงการคงอยู่ของความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ 7) เร่งรัดการจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาความโครงสร้างพื้นฐานในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอต่อความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานด้านการท่องเที่ยว 8) จัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาพื้นที่ให้มีความร่มรื่น สวยงาม และเป็นเอกลักษณ์ตามบริบทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว

2. กลยุทธ์ด้านการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวจำนวน 10 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างองค์ความรู้ในการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวแก่กลุ่มแพ นักท่องเที่ยว และผู้ใช้ประโยชน์แหล่งน้ำ 2) สร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำร่วมกันทั้งกลุ่มแพ ภาครัฐ และชุมชน 3) วางแผนในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องตามฤดูกาลและความแปรปรวนทางธรรมชาติเพื่อลดผลกระทบต่อการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว 4) การพัฒนากลุ่มแพโดยมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ 5) สร้างข้อตกลงและกฎระเบียบเกี่ยวกับการใช้ประโยชน์แหล่งน้ำ การกำหนดช่วงเวลาในการจัดการท่องเที่ยว และการกำหนดพื้นที่สำหรับจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยว เพื่อรักษาระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว 6) สร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่สมาชิกกลุ่มแพและนักท่องเที่ยว 7) จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่กลมกลืนกับธรรมชาติและไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม 8) จัดกิจกรรมเชิงวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 9) กำหนดฤดูกาลสำหรับจัดการท่องเที่ยวที่เหมาะสม 10) พัฒนาด้านกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว เช่น การปลูกไม้ประดับตกแต่ง

แหล่งท่องเที่ยวให้สวยงาม เป็นต้น

3. กลยุทธ์ด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว จำนวน 7 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) สร้างเสริมองค์ความรู้ในการพัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยวแก่กลุ่มแพ 2) องค์ครภาครัฐ และกลุ่มแพร่วมกันพัฒนาเกณฑ์มาตรฐานสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยว 3) พัฒนาสินค้า และบริการ ในแหล่งท่องเที่ยวให้มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น 4) พัฒนาการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว บริการ และสินค้าผลิตภัณฑ์ ชุมชนผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์หรือโซเชียลมีเดีย (Social Media) ที่หลากหลาย 5) พัฒนาสูตรอาหารจาก วัตถุดิบในท้องถิ่นที่มีรสชาติเป็นเอกลักษณ์เฉพาะในแหล่งท่องเที่ยว 6) ยกย่องสินค้าและผลิตภัณฑ์ในชุมชนให้ได้ มาตรฐานและสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการทุกกลุ่มวัย 7) จัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดของสินค้าท้องถิ่น โดยเพิ่มช่องทางจำหน่ายผ่านระบบออนไลน์

4. กลยุทธ์ด้านการสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว จำนวน 11 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เสริมสร้าง องค์ความรู้ในการสร้างความเชื่อมั่นและการส่งเสริมการท่องเที่ยวแก่กลุ่มแพ 2) พัฒนามาตรการเพื่อควบคุมราคา สินค้าและบริการที่เป็นมาตรฐาน 3) พัฒนาอาสาสมัครด้านการรักษาความปลอดภัยในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว 4) พัฒนา ระบบการรักษาความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยวที่มีมาตรฐานเพื่อสร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว 5) จัดทำ แผนพัฒนาด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มแพ ภาคประชาชนและภาครัฐในระดับท้องถิ่น 6) กำหนดพื้นที่ ฤดูกาล และช่วงเวลาในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของกลุ่มแพ 7) กลุ่มแพกำหนดแนวทาง ระเบียบปฏิบัติ และมาตรฐานในการให้บริการ นักท่องเที่ยวร่วมกัน 8) สร้างความ ร่วมมือกับภาครัฐในระดับท้องถิ่นเพื่อกำหนดแนวทาง ระเบียบปฏิบัติ และมาตรฐานในการให้บริการนักท่องเที่ยว 9) กำหนดและบังคับใช้ระเบียบด้านความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดเพื่อป้องกันอันตรายที่อาจเกิดแก่นักท่องเที่ยว ที่เข้ามาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว 10) จัดการท่องเที่ยวที่บูรณาการร่วมกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นในชุมชน 11) ส่งเสริม การให้บริการที่มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีเพื่อสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

5. กลยุทธ์ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐ ของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการ จำนวน 8 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) เสริมสร้างองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการแก่แหล่งท่องเที่ยว กลุ่มแพ 2) สร้างความร่วมมือในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ชุมชน และ กลุ่มแพ อย่างจริงจัง 3) เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกลุ่มแพมากยิ่งขึ้น 4) พัฒนาความ ร่วมมือทางด้านการบริหารจัดการตามแนวคิดประชารัฐ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของกลุ่มแพ ประชาชน ชุมชน และ ภาครัฐ 5) สร้างความร่วมมือกับกลุ่มเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวทั้งในระดับจังหวัดและระดับภาค 6) สร้างกิจกรรม ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกกลุ่มแพและชุมชน ตลอดถึงภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง 7) จัดโครงสร้างการบริหาร จัดการที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและองค์ภาครัฐที่เกี่ยวข้อง 8) พัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการ ส่งเสริมการบริหารจัดการทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และภาคประชาสังคม

6. กลยุทธ์ด้านการอนุรักษ์วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมา บริบทสิ่งแวดล้อม และศิลปหัตถกรรม จำนวน 9 กลยุทธ์ ได้แก่ 1) พัฒนาและปลูกฝังจิตสำนึกการอนุรักษ์วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น 2) จัดทำหนังสือหรือเอกสารบันทึกประวัติศาสตร์ท้องถิ่นเพื่อจัดเก็บ/ รวบรวมประวัติศาสตร์ วิถีชีวิต วัฒนธรรม และศิลปหัตถกรรมของชุมชน 3) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวกลุ่มแพให้เป็น ส่วนหนึ่งในกิจกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน นวัตกรรมที่สนองตอบนโยบายภาครัฐ 4) สร้างความเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยว กับศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น 5) พัฒนาระบบการบริการตามแบบวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันของชาวอีสาน ที่มีความเอื้ออารี มีน้ำใจ และยิ้มแย้มแจ่มใส 6) สร้างจิตสำนึก และถ่ายทอดแนวคิดการอนุรักษ์วิถีชีวิต และวัฒนธรรม ของท้องถิ่นสู่สมาชิกในชุมชนทุกกลุ่มวัย 7) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นศูนย์การเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศิลปหัตถกรรมของท้องถิ่น 8) สร้างความร่วมมือกับภาครัฐและชุมชนร่วมจัดกิจกรรมส่งเสริม การท่องเที่ยวโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับประเพณีของท้องถิ่นอย่างต่อเนื่องตลอดปี 9) กลุ่มแพร่วมกับชุมชนท้องถิ่น

นาวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ออกเผยแพร่แก่ท้องถิ่นอื่นในโอกาสต่าง ๆ

ผลการวิพากษ์และยืนยันกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าในรอบที่ 1 มีค่าร้อยละของความคิดเห็นสูงสุดที่ร้อยละ 100 ทุกด้าน ส่วนรอบที่ 2 พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นสอดคล้องกันในกลยุทธ์ทั้ง 6 ด้าน 53 กลยุทธ์ โดยมีค่ามัธยฐานที่ระดับ 5.00 ทุกด้าน มีค่าฐานนิยมเท่ากับ 5.00 ทุกด้าน และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ที่ระดับ 0.00 ทุกด้าน แสดงว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อกลยุทธ์เพื่อกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในทุกด้าน ทุกกลยุทธ์สอดคล้องกัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาสภาพปัญหาหรืออุปสรรคในการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ พบว่ามีปัญหาและอุปสรรคทั้งที่เกิดจากชุมชน สภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนยังขาดการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ อย่างทั่วถึงเนื่องจากเป็นลักษณะการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นโดยการรวมตัวของคนในชุมชนจึงขาดความพร้อมในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิทยะ ศรีวัฒนสาร (2561); คมลักษณ์ สงทิพย์ (2557); สฤติ เสริฐศรี (2557) และโกเมน กันตวรธีระ และคณะ (2556) ที่ค้นพบปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาการท่องเที่ยวในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือปัญหาและอุปสรรคด้านการบริหารจัดการ ด้านแหล่งท่องเที่ยวเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการบริการ ด้านสิ่งแวดล้อมและสภาพภูมิทัศน์ ด้านนักท่องเที่ยว และด้านชุมชนในแหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทและความสัมพันธ์ต่อการท่องเที่ยวในหลายรูปแบบ

สภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นนำมาสู่ความต้องการของกลุ่มแพทั้งในด้านการคมนาคมหรือการเดินทางมาสู่แหล่งท่องเที่ยว ความต้องการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ความต้องการด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ความต้องการด้านความสะอาดของสถานที่ท่องเที่ยว ความต้องการด้านคุณภาพสินค้าและบริการของสถานที่ท่องเที่ยว ความต้องการด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน และความต้องการด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะแหล่งท่องเที่ยวมีความต้องการในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความมั่นคงและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปัญญารูปเหมาะ (2553) และธนกิจ ชารู (2551) ที่พบว่าแหล่งท่องเที่ยวมีความต้องการคล้ายคลึงกัน คือ อยากให้มีการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเลือก ต้องการจัดการพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้เหมาะสม และส่งเสริมให้มีการจำหน่ายพืชผักผลไม้ ของที่ระลึกประจำถิ่น รวมทั้งพัฒนาความพร้อมด้านอาหารให้มีความหลากหลาย ได้มาตรฐานทั้งรสชาติ และคุณค่าทางโภชนาการ อยากให้มีสัญญาณหรือโทรศัพท์สาธารณะบริการในแหล่งท่องเที่ยวให้เพียงพอ อยากให้พัฒนาเส้นทางถนนเส้นทางให้มีสภาพดีตลอด และอยากให้มีการพัฒนาด้านความสะอาดและความปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยว

โดยเมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ปัจจัยด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการพัฒนาสินค้า บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการสร้างความเชื่อมั่นและส่งเสริมการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐของประชาชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการบริหารจัดการ และปัจจัยด้านวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ที่สืบทอดกันมา บริบทสิ่งแวดล้อม และศิลปหัตถกรรม ผลการวิจัยสอดคล้องกับ สัมฤทธิ์ แพรงาม (2553) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวปราสาทศิขรภูมิ อำเภอศิขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่า มีประเด็นปัจจัยสำคัญด้านต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและการคมนาคม ปัจจัยด้านความปลอดภัย ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้านกิจกรรมเสริม ปัจจัยด้านเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียง และปัจจัยด้านการประชาสัมพันธ์

ขณะที่ผลการสร้างกลยุทธ์เพื่อการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้ง 6 ด้าน 53 กลยุทธ์ โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยและมีความเห็นสอดคล้องกันทุกกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเอื้อนจิต พานทองวิริยะกุล (2560) และผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับธีระเจียสกุล (2553) ศึกษาผลกระทบการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบ้านบ่อแร่ ตำบลวิชิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์ในการส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบ้านบ่อแร่ประกอบด้วย 1. กลยุทธ์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น จัดตั้งคณะกรรมการดูแลหรือรับผิดชอบด้านการท่องเที่ยวโดยตรง เพื่อสร้างความพร้อมให้กับชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านต่าง ๆ 2. กลยุทธ์ในการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยว สร้างรูปแบบการท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว เชื่อมโยงการท่องเที่ยวหรือผสมผสานกัน ระหว่างการท่องเที่ยวทางน้ำและการท่องเที่ยวทางบกเข้าด้วยกัน เช่น การพัฒนาส่วนอื่น ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ให้สามารถท่องเที่ยวได้หลากหลายที่ไม่เฉพาะจุด หรือเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวที่ใกล้เคียงกันให้สามารถเข้าถึงกันได้ และท่องเที่ยวด้วยกันได้ 3. กลยุทธ์ความสามารถในการประชาสัมพันธ์และการพัฒนาตลาดท่องเที่ยว เช่น สร้างการท่องเที่ยวให้เป็นรู้จัก การให้บริการ การกำหนดราคาสินค้าให้เป็นมาตรฐาน พัฒนาช่องทางการจำหน่ายสินค้า อาทิ ผ่านตัวแทน อินเทอร์เน็ต ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ 4. กลยุทธ์การพัฒนาขีดความสามารถในการให้บริการการท่องเที่ยว เช่น ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก การสื่อความหมาย คู่มือการท่องเที่ยว ศูนย์ข้อมูล การท่องเที่ยว แผนที่ ป้ายบอกทาง ป้ายสื่อความหมาย และการพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมที่จะให้บริการ 5. กลยุทธ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว เช่น การจัดทำแผนงาน การจัดตั้งกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน การจัดตั้งกลุ่มเยาวชน การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การจัดตั้งโครงการ กองทุน และผลการวิจัยยังสอดคล้องกับผลการศึกษานิติธ อัมสมบัติ (2553); วาทีณี หมอไทย (2552); และวิภาวรรณ มะโนมัน (2554)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กลยุทธ์เพื่อการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้จากการวิจัยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพอย่างเต็มศักยภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาการนำกลยุทธ์เพื่อการกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวของกลุ่มแพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทดลองใช้ในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของผลการวิจัย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลืออย่างสูงยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร.ยุภาพร ยุภาศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และรองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้คำแนะนำและคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ในการดำเนินการจัดทำวิจัย ขอขอบคุณบิดา-มารดา ผู้ให้กำเนิด ที่คอยเป็นกำลังใจ และขอขอบคุณเพื่อนร่วมรุ่น ร.ป.ด. 6 ทุกท่าน ที่ให้ความเป็นกัลยาณมิตรดูแล เป็นกำลังใจให้กันและกันตลอดระยะเวลาในการศึกษาเป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวและกีฬา, กระทรวง. **คู่มือการประเมินมาตรฐานคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.
- โกเมน กันตวธีระ อารีย์ นัยพินิจ และ ธงพล พรหมสาขา ณ สกลนคร. “ปัญหาและอุปสรรคที่ส่งผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเมืองขอนแก่น”. บทความวิจัยระดับปริญญาเอก คณะศิลปศาสตร์ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. การประชุมมหาดไทยวิชาการ ครั้งที่ 4 เรื่อง “การวิจัยเพื่อพัฒนาสังคมไทย”; 10 พฤษภาคม 2556; สงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่, 2556. หน้า 20-23.
- คมลักษณ์ สงทิพย์. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำวัดตะเคียน อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2557.
- ธนกิจ ชารู. **ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาของพิพิธภัณฑสถานธรรมชาติวิทยา อำเภอสหัสขันธ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2551.
- ธีระ เจียสกุล. **กลยุทธ์การส่งเสริมศักยภาพการท่องเที่ยวบ้านบ่อแร่ตำบลวิจิต อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 2553.
- นิธิต อัมสมบัติ. **ยุทธศาสตร์การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลสามร้อยยอด อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- ปัญญา รูปเหมาะ. **การส่งเสริมการท่องเที่ยวขององค์การบริหารส่วนตำบลไฮหย่อง อำเภอพังโคน จังหวัดสกลนคร**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- พิทยะ ศรีวัฒนสาร. **นิยาม แนวคิด ปัญหา และอุปสรรคของการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. (ออนไลน์) 2561 (อ้างเมื่อ 25 มกราคม 2561). จาก http://sustainabletourismdu.blogspot.com/2011/02/blog-post_7353.html.
- วันที สว่างอารมณ์. **การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนชายทะเลบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, 2553.
- วาทีณี หมอไทย. **แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมโดยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นตำบลลุ่มน้ำมูลตอนบน จังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2552.
- วิภาวรรณ มะโนมัน. **แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเพณีตักบาตรกลางน้ำเทศบาลตำบลบ้านแหลม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554.
- วิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, สถาบัน. **รายงานขั้นสุดท้ายเรื่องการค้าและการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริการวิชาการสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2540.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. **ภาคอีสาน (ประเทศไทย)**. (ออนไลน์) 2562 (อ้างเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562). จาก [https://th.wikipedia.org/wiki/ภาคอีสาน_\(ประเทศไทย\)](https://th.wikipedia.org/wiki/ภาคอีสาน_(ประเทศไทย)).

- สัมฤทธิ์ แพรงาม. การพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวปราสาทศีขรภูมิ อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์. รายงานการศึกษาระดับปริญญาตรี วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2553.
- สุธี เสริฐศรี. แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโค่นอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม. วิทยานิพนธ์หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2557.
- เอื้อนจิต พานทองวิริยะกุล. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของพยาบาลวิชาชีพในเครือข่ายสุขภาพจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี วิทยาศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 2560.